

אהבת ה' לישראל

פרשת מצורע, שנת תשס"ז – נכתב ע"י הרב משה צוריאלי.
הבהרה. בהסכמת הרב, השיחה נערכה ע"י תלמידו, אך טרם הגיחה

"כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה, ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם" (ויקרא יד, לד). מה כתוב אח"כ? "וצוה הכהן ופינו את הבית" (ויקרא יד, לו). מפרש רש"י: "שאם לא יפנהו [בעל הבית] ויבא הכהן ויראה הנגע, [יהיה] נזקק להסגר וכל מה שבתוכו יטמא. ועל מה חסה תורה? (על אילו כלים בדיוק מדובר כאן שימהר ויציל)? אם על כלי שֶׁטָף [מתכת ועץ] – יטבילם ויטהרו! אם על אוכלין ומשקין, יאכלם בימי טומאתו. הא לא חסה תורה אלא על כלי חרס שאין להם טהרה במקוה. [אלא שבירתם היא טהרתם]" עכ"ל. הרי שהתורה חסה על פחות שבכלים, שלא ילכו לאיבוד.

וב"תורת כהנים" על פסוק זה הוסיף ר' מאיר: "וכי מה מטמא בנגעים, הרשעים או הצדיקים? הַיְוֵי אומר הרשעים. (שדיברו לשון הרע, עיין רמב"ם, סוף הל' צרעת פט"ז הי"ז). אם כך חסה התורה על ממונו הבזוי, קל וחומר (שחסה) על ממונו החביב. אם כך על רשע, קל וחומר על [ממונו] של צדיק!"

[א] יחס לרשעים

יחס נפלא זה שהקב"ה מרחם אף על הרשעים, למדנו גם בבבלי (סנהדרין מו:). מי שהמיתו אותו מפני שהיה מחרף ומגדף את ה', או עובד ע"ז, היו ממיתים אותו בסקילה ואח"כ תולים הגופה על העץ. ואין להלין נבלתו על העץ כי "קללת אלוהים תלוי". ודרשו מילת "קללת" בארמית - "קל, לית", היינו "זה לא קל" [בשביל הקב"ה]. והוא כביכול מתאונן "כבד עלי ראשי, כבד עלי זרועי". מפרש מהרש"א כי שני מקומות אלו באברי האדם שם מניחים תפילין. – ונאמר פירוש לפירושו: חז"ל (ברכות ו) דרשו כמליצה כאילו הקב"ה עצמו מניח תפילין. ומה כתוב בתפילין של הקב"ה? "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ". התפילין שעל הראש (כביכול) והתפילין שעל היד (כביכול) מכבידים עליו ית"ש. זאת אומרת הקב"ה מצטער על שפיכות דמיהם של הרשעים.

מעין זה כתב הגאון ר' יהונתן אייבשיץ, ב"יערת דבש" (דרוש ראשון) ביאורו לתפלת "שמונה עשרה", בברכת "רפאנו" – "ויכלול כל חולי ישראל וישתתף עמם בצערם, כי הלא הכל נפש אחד וגוף אחד. ואם חלה אחד מישראל הרי קצת מאיבריו חולים וכו' וכן ראוי מאד להתפלל על כל איש ישראלי, הן (מפאת) [מפני] שאין לך איש מישראל שאין לו חלק ויד במצוות, וחיתה נפשו בגללו. ואם הוא רשע גמור, פשיטא שיש להתפלל עבור בריאותו לבל ימות חיב. ואולי כאשר ישוב לבריאותו יתקן אשר שיחתו? ועד יום מותו יחכה לו [ה'] אולי ישוב, ופשיטא שיש להתפלל עבורו. ואם ימות בלי תיקון ח"ו, הרי יחסר אבר מגוף גדול שהוא כללות ישראל שהם כגוף אחד" עכ"ל [נשורש הדבר נמצא בזוהר ח"א דף קה.].

[ב] חילוק בין רשע למקום לבין רשע לחבירו

אמנם דברי הרב אייבשיץ ודאי נאמרו רק כאשר מדובר ברשע בין אדם למקום. אבל אם הוא רשע המציק ומזיק בין אדם לחברו, הא כיצד נתפלל עליו שיחיה? והרי אנו עושים בזה רע לאלו שסובלים ממנו? הא כיצד אפשר להיטיב לחולה זה, ובו בזמן להרע לעשרות או למאות אלו שסובלים מרדיפותיו? ועוד מה לנו לבקש עליו מהקב"ה שיחזירנהו בתשובה? הרי "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" (ברכות לג:) והקב"ה לא יכול להתערב בזה.

ועל חילוק זה [בין רשע למקום לבין רשע לחבירו] יש להביא ראיה מדברי ירמיה שקילל לאלו שהציקו לו והלשינו עליו "בְּעֵת אַפְךָ, עֲשֵׂה בְהֵם". (ירמיה יח, כג).

וכן בזה מוסבר כל רצף קללותיו של דוד נגד רודפיו והמלשינים נגדו. (תהלים קט, עיי"ש רד"ק פסוק א'. וכן תהלים כח, ג-ה) והרי חז"ל עצמם לימדו אותנו חילוק זה. כך לשון המדרש: "אם אחד מישראל רוצה לשמוח במפלתו של רשעים, באותן המבקשים לעשות רעה לישראל, שהם רשעים גמורים, מותר לשמוח ברעתו". (תנא דבי אליהו רבה, יח).

אבל באופן כללי למדנו מהסוגיא בסנהדרין (מו:). שהקב"ה מצטער על הריגתם של רשעי ישראל, (רשעים בין אדם למקום), כי היה מעדיף שיתקנו את מעשיהם ולא יזדקק להענישם. ואף חברי סנהדרין שפסקו שיש להרוג מי שעבד ע"ז וכיו"ב, היו מתענים אותו היום (סנהדרין סג). כדי לכפר על נפשותם. ("צדקת הצדיק", לר' צדוק הכהן, פסקא קעה).

[ג] סתירה

אבל כל הגישה הנ"ל סותרת מאמרים אחרים לחז"ל, שהקב"ה **ממש שמח** באבדן רשעים.

א. אמרו במשנה סנהדרין (קיא:). [אמר הקב"ה] "אם אתם עושים דין [כלומר חיסול כל העיר] בעיר הנדחת (שעבדו ע"ז), מעלה אני עליכם כאילו אתם מעלים עולה כליל לפני".

ב. ושוב אמרו (ק"ג ע"ב): "תנו רבנן, רשע בא לעולם, חרון בא לעולם. רשע אָבֵד מן העולם, טובה באה לעולם".

ג. ובמדרש הלכה (ספרי, קרח, פסקא ק"ז) – "יש שמחה לפני המקום כשיאבדו מכעיסים מן העולם, וכן הוא אומר 'באבוד רשעים - רנה'. ועוד אומר 'יתמו חטאים מן הארץ, ברכי נפשי את ה'!" (וכבר בארנו ב"אוצרות אגדה", על ברכות י', שיש הרבה הטועים בדברי ברוריה. היא רק לימדה זכות על מי שחוטא לפעמים, אבל לא על "חטאים" (ט' דגושה, כלומר איננו רבוי של מעשה "חטא", אלא של איש הרגיל בחטא). עליהם ודאי נתפלל "יתמו")

[ד] יישוב הסתירה

מי שאינו מתבונן היטב בדברי חז"ל אוהב למצוא פתרון קל: "חילוקי דיעות היו בין חז"ל". אבל כמעט בכל דברי חז"ל אין זה נכון.

אלא גם כאן שתי הגישות צודקות, האחת לפני שהרשע בא על עונשו, והאחת אחר כך.

לפני שנענש הרי "כל האומר הקב"ה וותרן הוא, וותרו חייו שנאמר 'הצור תמים פעלו, כי כל דרכיו משפט' (ב"ק נ, ומפרש רש"י "יופקרו חייו"). אבל, אחרי שנענש רשע מישראל, הוא שב לחיק האומה ונכלל ביניהם. ודאי הקב"ה מצטער שנזקק להענישו. בזה מוסבר –

א. כי אחרי שאנו תולים את עובד ע"ז והמחרף ומגדף, מתאונן הקב"ה "קל לית", הקב"ה מצטער על דמו שנשפך.

ב. וכן למדנו שאסור להוסיף אפילו הלקאה אחת לחוטא הנענש במלקות, "ונקלה אחיך לעיניך" (דברים כה, ג), מפרש רש"י (בשם הגמרא במכות כג). כל היום קוראו 'רשע'. אבל כיון שלקה קרא לו 'אחיך'.

ג. וכן מוסבר בזה פסוק תמוה בתהלים (עט, ב) – "באו גוים בנחלתך... נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים, [נתנו] בשר חסידיך לחיתו ארץ". קשה להבין, הרי נהרגו מחמת שחטאו, והא כיצד קורא להם "עבדיך", "חסידיך"? אלא, כיון שנענשו, חזרו לכשרותם הראשונה. (עיי' מדרש תהלים, עט פסקא ד).

כן לענין נגעי בתים, כיון שבעל הבית רואה נגע בקירות ביתו, כבר נכנס בו פחד שמא ייהרס ביתו. כאשר הוא קורא לכהן לבוא, הוא כבר נרעד ומדוכדך. על כן ה' חס אף על כליו הפעוטים.

לסיכום:

כל הלשונות המביעות שמחה על אבדן הרשעים נאמרו,

- א. או מבחינת בני האדם שסבלו מהרשעים ההם (כבסנהדרין לט: / קיג:), ועוד, אבל הקב"ה איננו שמח.
- ב. שמחת הקב"ה היא רק עד גמר ביצוע העונש. ואחר כך חוזר הרשע לכשרותו.
- ג. ויש עוד אופן ליישב, ע"פ דברי מהר"ל (ינצח ישראל, עמ' סו) ששתי בחינות יש. מצד האדם היחיד, ומצד התכללותו בכלל ישראל. ובארנו זאת ב"אוצרות הראי"ה" (ח"א עמ' 177).

"אהבתי אתכם אמר ה', ואמרתם במה אהבתנו? הלוא אח עשו ליעקב נאום ה', וְאוֹהֵב אֶת יַעֲקֹב" (מלאכי א, ב). כותב אדמו"ר ר' צדוק הכהן שאעפ"כ שלמראית עין נראים יעקב ועשו כאחים דומים במעשיהם, ה' אוהב את ישראל מחמת שורשם הנעלם (ירסיסי לילה, נח עמ' 177).

וכן כתב מרן הראי"ה (י"אורות, עמ' עה) – "ואוהב את יעקב, שהיא תשובה ניצחת מספקת לכל תְּאֵנָתָם של המתאוננים קטני אמנה, האומרים בכל דור ודור, וביותר בדור התגלות הישועה, 'במה אהבתנו?' וכו' וכו'. ואע"פ שהגלוי סותר זה לפעמים, אין בכך כלום. כי האמת הברורה היא כמאמר השבטים כולם "כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד".

ישראל הם מאמינים בני מאמינים! (שבת צו.).